

## ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ І ГРОМАДИ

**Онаць О. М.,**  
*кандидат педагогічних наук,  
старший науковий співробітник,  
завідувач відділу економіки і управління  
загальною середньою освітою  
Інституту педагогіки НАПН України,  
м. Київ, Україна*

В умовах розвитку демократії й розширення співуправління заклад загальної середньої освіти (школа) приречений на тісну співпрацю та партнерську взаємодію не тільки з органами влади та управління освітою, але й з іншими державним та з громадськими структурами, місцевою спільнотою. Це може бути справді конструктивне партнерство й реальна взаємодія у розв'язанні проблем закладу освіти і громади.

Дослідженням проблем партнерства школи, громади та інших структур присвячені праці А Гошка, Г. Єльнікової, В. Кременя, Л. Калініної, Л. Карамушки, С. Королюк, М. Михайличенка, О. Онаць, І. Осадчого, Л. Паращенко, О. Пастовенського, Т. Сорочан та ін. Зокрема, Л. Калініною обгрунтовано і розроблено декілька моделей: партнерську модель, агентську модель та модель взаємозалежності державних і громадських чинників у системі стратегічного управління на інноваційних засадах [2,с.246]. О. Пастовенським розроблена модель мережевої взаємодії громадських, самоврядних і державних структур у громадсько-державному управлінні ЗСО в регіоні [4 ],

Особлива роль відводиться партнерській взаємодії закладу освіти і місцевій громаді, до якої належать батьки і учні, які навчаються у закладі, а також інші члени громади. За визначенням А Гошка, «партнерство – це встановлення й розвиток взаємовигідних стосунків між школою, вчителями, учнями,

членами громади та спонсорами для спільного вирішення загальних проблем [1, с.106-107/

Визначення терміна "партнерство" дуже часто викликає суперечки у представників різних соціальних груп, але якими б ні були наші уявлення про партнерство, дуже важливо пам'ятати, що його не може бути там, де немає співпраці і взаємодії.

Існує багато різноманітних способів організації партнерства школи із місцевою громадою. Важко знайти громаду, в якій інтереси школи, представників місцевої влади, бізнесу, громадськості в тім або іншому ступені не перетиналися.

Уміння знайти дотики перетинання, поставити загальні цілі та визначити ступінь участі в спільній діяльності необхідно ще на самому початковому етапі взаємодії. Правильний розвиток таких відносин приведе до довгострокової та результативної співпраці. Для цього треба мати інформацію про специфіку, правові основи і проблеми іншої сторони, потрібно вміти добувати і працювати з подібною інформацією.

Створення плану спільної діяльності - ще одна обов'язкова умова співпраці. Основне завдання закладу загальної середньої освіти — надати дитині можливість пізнати себе, навколишній світ, знайти в ньому своє місце й отримати від системи освіти те, що зможе допомогти їй реалізувати себе в житті, досягти життєвих і професійних успіхів. Дитина, як особистість формується саме у школі. Це потребує інтенсифікації процесів виховання, посилення соціально-педагогічної, інтегруючої, розвивальної спрямованості в організації освітнього процесу. Тому школа має розвиватися як активна відкрита соціально-педагогічна система, що неможливо без реалізації соціального партнерства із середовищем навколо школи (батьків, мікросоціуму, підприємств, культурно-освітніх та спортивних організацій, ЗМІ, депутатського корпусу, громадських організацій тощо).

Тобто, партнерство передбачає розробку і впровадження механізмів спільної діяльності й ініціювання різних форм взаємодії з бізнесом, органами місцевого самоврядування, некомерційними організаціями, громадськістю.

Співпраця та взаємодія з громадою – це соціальне партнерство, яке передбачає уміння знайти дотики перетинання; уміння поставити загальні цілі; уміння визначити ступінь участі у спільній діяльності ще на початковому етапі; інформування про специфіку, правові основи та проблеми інші сторони, вміння добувати і працювати з подібною інформацією; можливість покращити імідж школи; розроблення і впровадження механізмів спільної діяльності й ініціювання різних форм взаємодії з бізнесом, органами місцевого самоврядування, неурядовими організаціями, громадськістю; можливість залучити додаткові ресурси; спрямованість ресурсів громадян на розвиток школи; створення планів спільної діяльності одна з обов'язкових форм співпраці. Загальний інтерес і взаємовигідні відносини; акцент на розвиток спілкування і процедур; включення принципів демократизації у освітній процес; освіта для і через досвід; громадянська самоорганізованість і самоуправління.

З метою виявлення готовності школи та громади до активної взаємодії і співпраці вивчено і проаналізовано досвід експериментальних закладів відділу, зокрема: СШ № 41 ім. З. К. Слюсаренка м. Києва, гімназії № 117 ім. Лесі Українки м. Києва, Дніпрорудненської гімназії «Софія» Запорізької області, Германівської гімназії Київської області та інших закладів (всього-25 закладів) і на основі отриманих результатів узагальнено завдання для кожної категорії і груп учасників процесу:

- керівництво закладу загальної середньої освіти (управлінська команда): виявлення наявного стану організаційно-інноваційного внутрішнього і зовнішнього середовища закладу освіти; дослідження організаційних здібностей та цінностей, які сповідують учасники управлінського процесу; якісного складу та індивідуальних особливостей педагогічного колективу, адміністративно-допоміжного персоналу та самоврядних громадських структур; детальний аналіз того, на яку віддачу можна очікувати від співробітників і партнерів за умов, створених у закладі та громаді; виявлення найбільш схильних, найбільш підготовлених і мотивованих до інноваційної діяльності колег та

підбір команд; дослідження розуміння учасниками процесу необхідності змінюватися та удосконалюватися; підтримка ініціативи і творчості співпраці; створення системи навчання та самоосвіти для всіх учасників освітнього та управлінського процесів; пошук партнерів та встановлення контактів тощо.

- учитель: самопізнання себе, виявлення своїх сильних та слабких сторін; самоусвідомлення себе як фахівця і громадського діяча, волонтера, партнера; сприйняття філософії та цінностей навчального; мотивація та формування самоготовності до інноваційної діяльності та участі у партнерській взаємодії з громадськістю; бажання підвищити власний імідж та репутацію закладу; формування відчуття особистої співпричетності до справ школи і громади; навчання інших власним прикладом; самонавчання та саморозвиток; бажання самореалізуватися.

- психолог: вивчення організаційно-інноваційного середовища закладу; визначення характерних особистісних якостей учасників управлінського процесу; прогнозування ефективності професійної діяльності вчителів та ефективності участі громадськості в діяльності закладу; проведення корекційної роботи з різними категоріями з урахуванням індивідуальних особливостей вчителів, лідерів учнівського самоврядування, батьківської громади, представників інших самоврядних структур; підготовка діагностичних та корекційно-розвивальних матеріалів; індивідуальне та групове консультування; розробка сценаріїв проведення психологічних семінарів-тренінгів та практикумів для різних категорій учасників освітнього та управлінського процесів, роботи з попередження конфліктів та формування взаємоповаги і досягнення консенсусу.

- представники громадських самоврядних структур (учнівське самоврядування, батьківська громада, спілки, асоціації працівників, учні, батьків та неурядових організацій-партнерів школи, громада): виявлення бажань і можливостей кожного їх представника та організації, до якої вони належать, їхнього ставлення до інноваційної освітньої та управлінської діяльності, спроможності брати участь у процесі управління та

співуправління від планування до спільної відповідальності за результати цьому, бажання і готовність до знаходження консенсусу; підготовка пропозицій та рекомендацій щодо спільної діяльності; налагодження контактів; лобювання інтересів закладу і громади; пошук потенційних партнерів та ресурсного забезпечення; мотивація та стимулювання волонтерів та активних учасників партнерської взаємодії; створення позитивного іміджу .

- представники місцевої громади і органів місцевого самоврядування: розуміння значення і ролі закладу освіти як осередку розвитку громади, освітньо-культурного центру для всієї спільноти; особисті можливості та бажання брати участь у житті школи; необхідність ресурсів школи для навчання членів громади та організації їх дозвілля і спілкування; чим може допомогти мешканець громади місцевій школі, які потреби має він; надання фінансової та іншої підтримки для розвитку школи та громади; зміцнення матеріально-технічної бази закладу; підтримка ідей та пропозицій керівництва школи та членів громади; особиста участь в управлінні закладом; залучення додаткових джерел фінансування та нових партнерів тощо.

- представники влади та органів управління освітою мають забезпечувати умови для ефективного функціонування і розвитку закладу освіти та громади. Створювати матеріально-ресурсну базу для користування нею колективами школи і громади, підтримувати, а не заважати.

Завданням соціального партнерства, тобто розроблення і створення механізмів державно-громадського (громадсько-державного) управління, є створення та розвиток інфраструктури моделі громадянського суспільства в найближчому й більш розширеному культурно-освітньому просторі навколо закладу загальної середньої освіти. Заклад освіти має бути в авангарді, а влада і громада повинні її підтримувати, активно співпрацювати, брати участь в управлінні та співуправлінні на партнерських рівноправних засадах.

До цього слід готувати і керівників, і педагогів, і учнівське

самоврядування, і представників громадських структур. Як показують наші дослідження, це можливо через науково обґрунтовані дієві організаційні механізми та технології, які ліквідують державну монополію на освіту і сприятимуть перетворенню школи з державної установи на соціальний інститут в інтересах особи, суспільства, держави.

### Література:

1.Гошко А. О. Оцінка результатів діяльності органів місцевого самоврядування [Текст]: автореф. дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.06 / Гошко Анатолій Олександрович; Українська академія держ. управління при Президентові України.

2.Калініна Л. М. Теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення організаційного механізму управління загальноосвітнім навчальним закладом : монографія / Л. М. Калініна. — К., 2014. — С. 246.

3.Лісова Н.І. Місце механізму соціального партнерства в державно-громадському управлінні загальною середньою освітою в умовах малих міст України: матеріали міжн. наук.-практ. конф. [«Стан, проблеми та перспективи педагогічних досліджень і соціальної роботи»], (Сладковічево, Словацька Республіка, 28–29 жовтня 2016 р.). Сладковічево: університет Данубіус, 2016. С.219—222.

4.Пастовенський О. В. Наукові основи громадсько-державного управління загальною середньою освітою в регіоні: моногр. / О. В. Пастовенський. —Житомир: ПП. «Рута», 2014. — 385 с.